

до наказу від _____ 2021 р. № _____

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

Кафедра банківської справи та страхування

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан факультету (директор ННІ)

_____
Д.е.н., проф. Діброва А.Д.
(ПІБ декана (директора))
“15” червня 2021 р.

“СХВАЛЕНО”
на засіданні кафедри
банківської справи та страхування
Протокол № 13 від “02” червня 2021 р.
Завідувач кафедри

_____
Д.е.н., проф. Худолій Л.М.
(ПІБ завідувача)

”РОЗГЛЯНУТО ”
Гарант ОП **Фінанси і кредит**
Гарант ОП

_____
Д.е.н., доц. Негода Ю.В.
(ПІБ гаранта)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи фінансової грамотності та приватних інвестицій
(назва навчальної дисципліни)

спеціальність **Вибір університету**
освітня програма **Фінанси і кредит**
Факультет (ННІ) **економічний**
Розробники: **Файчук О.В., доцент, к.е.н.**
(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Опис навчальної дисципліни
ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ ТА ПРИВАТНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Галузь знань	<i>Вибір університету</i>	
Спеціальність	<i>Вибір університету</i>	
Освітня програма	-	
Магістерська програма	-	
Освітній ступінь	<i>Бакалавр</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	<i>Вибіркова</i>	
Загальна кількість годин	<i>90</i>	
Кількість кредитів ECTS	<i>3</i>	
Кількість змістових модулів	<i>2</i>	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	_____ <i>(назва)</i>	
Форма контролю	<i>Іспит</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	<i>4</i>	-
Семестр	<i>1</i>	-
Лекційні заняття	<i>15 год.</i>	-
Практичні, семінарські заняття	<i>15 год.</i>	-
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	<i>60 год.</i>	-
Індивідуальні завдання	-	-
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента –	<i>1 год.</i> _____ <i>год.</i>	-

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Фінансова культура в сучасному світі, що динамічно та швидко розвивається, стала одним із важливих елементів в системі набуття навичок та вмій кожної людини, бо фінансова грамотність – вірний ключ до фінансового благополуччя. Фінансова освіта студентів нееконімічних спеціальностей необхідна для управління особистими фінансами і прийняття ефективних рішень щодо інвестування заощаджень у бізнес, для використання сучасних банківських продуктів, а також для планування свого пенсійного забезпечення чи страхування життя і майна.

Навчальна дисципліна «**Основи фінансової грамотності та приватних інвестицій**» є фундаментальною для формування знань щодо основних інструментів управління особистими фінансами та оволодіння студентом навиків правильно розпоряджатися власними фінансами, планувати особистий бюджет та мінімізувати ризики, приймати зважені та розумні фінансові рішення можливостей розширення джерел власних доходів; планування і коригування власних видатків; формування подушки безпеки та особистих фінансових резервів, здійснення заощаджень. Крім того доцільність використання кредитних ресурсів, здійснення безпрограшного інвестування власних заощаджень при грамотному підході.

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи фінансової грамотності та приватних інвестицій» є надання знань стосовно основних інструментів управління особистими фінансами та оволодіння студентом навичок вірно розпоряджатися власними фінансами, планувати особистий бюджет і захищатися від ризиків, приймати зважені та вірні фінансові рішення щодо: можливостей розширення джерел власних доходів; планування і коригування власних видатків; формування особистих фінансових резервів і здійснення заощаджень; використання кредитних ресурсів та здійснення безпрограшного інвестування власних заощаджень при грамотному підході. А також, сприяння у формуванні системи знань з питань управління особистими фінансами у контексті забезпечення фінансової стійкості і фінансової незалежності громадян в умовах економічної нестабільності.

Завданням вивчення дисципліни є розкрити теоретичні та практичні засади управління особистими фінансами в умовах економічної нестабільності; сформулювати фінансові цілі; скласти фінансовий план і гармонізувати його з особистим бюджетом; виокремити основні моделі та стратегії особистої фінансової поведінки; висвітлити прагматизм управління особистим інвестиційним портфелем у контексті основних форм особистих заощаджень; розкрити методіку та виокремити специфіку управління особистими фінансами для прийняття ефективних фінансових рішень.

Набуття компетентностей:

- **загальні компетентності (ЗК):**

- ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні;
- ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- ЗК09. Здатність бути критичним і самокритичним;
- ЗК14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ, ЯК ОСНОВА ФІНАНСОВОЇ КУЛЬТУРИ НАСЕЛЕННЯ

Тема 1. Сутність та значення фінансової грамотності. Введення до власних фінансів.

Сутність соціально-економічних учень у теорії управління особистими фінансами. Понятійно-категоріальний апарат щодо управління особистими фінансами. Необхідність управління особистими фінансами. Етапи управління особистими фінансами (планування, виконання, досягнення цілей). Теорія життєвого циклу Ф. Модільяні. Теорія М. Берзона. Особливості фінансування потреб людини упродовж життя. Цілі управління особистими фінансами (коротко-, середньо- і довгострокові цілі).

Тема 2. Фінансова система та фінансові послуги.

Сутність фінансової системи. Суть, призначення та види фінансового посередництва. Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва. Суть та функції банків. Банківська система. Поняття банківської системи, її цілі та функції. Специфічні риси банківської системи. Принципи побудови банківської системи. Особливості побудови банківської системи в Україні. Небанківські фінансово-кредитні установи. Схожість та відмінність їх діяльності і діяльності банків. Види та характеристика основних видів небанківських фінансово-кредитних установ: страхових компаній, пенсійних фондів, інвестиційних фондів та ін.

Тема 3. Кредит та його особливості.

Суть кредиту. Кредит як форма руху вартості на основі повернення. Форми та види кредиту. Критерії класифікації кредиту. Форми кредиту, переваги та недоліки кожної з форм. Види кредиту, критерії їх класифікації. Характеристика окремих видів кредиту: банківського, державного, комерційного, міжнародного, споживчого. Банківський кредит як переважний вид кредиту. Функції кредиту, їх сутність та призначення. Процент за кредит. Суть процента, види, економічні межі руху та фактори зміни ставки процента. Процент в умовах інфляції. Роль процента.

Тема 4. Податки та податкова культура

Класифікація податків, її ознаки. Поділ податків за економічним змістом на прямі й непрямі. Класифікація податків за економічною ознакою об'єкта оподаткування – податки на доходи, капітал і споживання. Класифікація за ознакою органів державної влади, які їх встановлюють, – загальнодержавні й місцеві податки. Класифікація податків залежно від способу їх стягнення – розкладкові й окладні. Поняття ухилення від податків. Види ухилення від податків. Приховування доходів та інші форми податкових зловживань. Особливості ухилення від податків у сфері тіньової економіки.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ СІМЕЙНОГО БЮДЖЕТУ І ПЛАНУВАННЯ ОСОБИСТИХ ФІНАНСІВ.

Тема 5. Страхування та пенсійне забезпечення

Необхідність страхового захисту як важливого засобу економічної безпеки суб'єктів господарювання та життєдіяльності людей на випадок шкоди, зумовленої ризиковими обставинами. Страхові фонди як матеріальна основа страхового захисту. Принципи

страхування: страховий інтерес, максимальна добросовісність суб'єктів страхових відносин, відшкодування втрат у межах завданих збитків, франшиза, суброгація. Роль страхування в активізації бізнесу, економії коштів, що резервуються на покриття можливих втрат від непередбачених обставин, та в ефективнішому формуванні й використанні фондів соціального призначення, збільшення обсягів інвестицій. Поняття класифікації, її наукове та практичне значення. Страхування життя і його основні види. Змішане страхування життя. Довічне страхування. Страхування до одруження. Страхування пенсій (ренти). Обов'язкові види страхування від нещасних випадків і професійних захворювань. Страхування від нещасних випадків. Медичне страхування. Суб'єкти та об'єкти страхування. Умови обов'язкового страхування. Добровільне медичне страхування.

Тема 6. Заощадження та приватні інвестиції

Поняття сукупного особистого капіталу. Поточний капітал. Резервний капітал. Інвестиційний капітал. Відсоткова ставка (номінальна, реальна відсоткова ставка). Формула Фішера. Вплив зміни вартості грошей у часі на особливості формування окремих складових особистого капіталу.

Властивості складових особистого капіталу. Надійність, ліквідність, дохідність особистого капіталу. Взаємозв'язок між властивостями капіталу (наприклад, надійністю та ліквідністю, надійністю та дохідністю тощо). Вимоги до формування поточного капіталу, резервного капіталу, інвестиційного капіталу. Інструменти формування окремих складових особистого капіталу (паї інвестиційних фондів, довірче управління, банківський депозит, акції, облігації)

Тема 7. Власний бюджет та фінансове планування життя

Поняття сукупного особистого капіталу. Поточний капітал. Резервний капітал. Інвестиційний капітал. Відсоткова ставка (номінальна, реальна відсоткова ставка). Формула Фішера. Вплив зміни вартості грошей у часі на особливості формування окремих складових особистого капіталу.

Поняття ефективності управління особистими фінансами. Премія за ризик інвестування. Коефіцієнт Шарпа та його місце в оцінці ефективності управління особистими фінансами. Оцінка ефективності фінансового забезпечення соціальних стандартів життя населення.

Тема 8. Фінансове шахрайство і особиста фінансова безпека населення.

Оцінка важливості перетворення заощаджень у інвестиційний ресурс. Класифікація факторів, що впливають на формування заощаджень та визначення напрямів їх інвестування. Використання інститутів спільного інвестування домогосподарствами як способу розміщення заощаджень. Порівняльна характеристика основних напрямів інвестування заощаджень домогосподарств та причини існування заощаджень у неорганізованій формі. Напрями державного регулювання обсягів залучення заощаджень домогосподарств на ринок фінансових послуг. Механізм безпеки залучення заощаджень домогосподарств в економіку України

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

для студентів 4 курсу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					с.р
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд		
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
Змістовий модуль 1 Загальні засади функціонування платіжних систем, їх учасники, технологічна побудова та безпека						
Тема 1. Сутність та значення фінансової грамотності. Введення до власних фінансів	9	1	1			7
Тема 2. Фінансова система та фінансові послуги	11	2	2			7
Тема 3. Кредит та його особливості	12	2	2			8
Тема 4. Податки та податкова культура	12	2	2			8
Разом за модулем 1	44	7	7			30
Змістовий модуль 2. Зарубіжні платіжні системи. Становлення та розвиток електронних розрахунків в Україні						
Тема 5. Страхування та пенсійне забезпечення	11	2	2			7
Тема 6. Заощадження та приватні інвестиції	12	2	2			8
Тема 7. Власний бюджет та фінансове планування життя	12	2	2			8
Тема 8. Фінансове шахрайство і особиста фінансова безпека населення	11	2	2			7
Рахом за модулем 2	46	8	8			30
Разом	90	15	15			60

4. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Загальна концепція платіжної системи	1
2	Тема 2. Учасники платіжних систем та їх функції	2
3	Тема 3. Технологічна побудова платіжних систем	2
4	Тема 4. Безпека платіжних систем	2
5	Тема 5. Зарубіжні платіжні системи	2
6	Тема 6. Електронні міжбанківські розрахунки в Україні	2
7	Тема 7. Система електронних платежів Національного банку України	2
8	Тема 8. Системи масових електронних платежів та їх розбудова в Україні	2
	<i>Всього</i>	<i>15</i>

6. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

№	Назва теми	К-сть годин
1.		

**7. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ, КОМПЛЕКТИ ТЕСТІВ
ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ЗАСВОЄННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТАМИ**

«Бланк тестових завдань»

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОС Бакалавр спеціальність 072 – «Фінанси, банківська справа та страхування»	Кафедра Банківської справи та страхування 2020-2021 навч. рік	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1 з дисципліни «Основи фінансової грамотності та приватних інвестицій»	Затверджую Зав. кафедри _____ (підпис) Худолий Л.М. 26.11.2020 р.
Екзаменаційні запитання			
1. Розкрити сутність ліквідності в контексті активів, якими може володіти людина			
2. Яку суму грошей необхідно розмістити на депозиті в комерційному банку, щоб отримати наприкінці терміну розміщення 7300 грн. за такими умовами: нарахування один раз на рік відсотка за ставкою 15%, строк вкладу- 3 роки, на відсоток щорічно нараховується відсоток?			
Тестові завдання різних типів			
1. Дивіденди – це дохід за: А) облігаціями внутрішньої державної позики Б) інвестиціями в антикваріат В) дисконтними облігаціями Г) акціями			
2. Людина вирішила укласти договір медичного страхування. Її щомісячні внески на користь страхової компанії становлять 250 грн. Яку назву мають такі внески: А) страхова сума Б) страхова виплата В) страхове відшкодування Г) страхова премія			
3. Перевагою інвестування коштів за посередництва інститутів спільного інвестування є: А) можливість самостійно визначати структуру портфеля інвестицій Б) забезпечення вищого доходу, ніж за депозитами В) диверсифікація ризиків Г) гарантування повернення інвестованих коштів у повному обсязі			
4. Студентка Аліна має поточний рахунок у банку. Залишок на поточному рахунку становить 7 500 грн. Аліна має здійснити платіж за гуртожиток в розмірі 650 грн. Комісія банку за здійснення такого платежу становить 0,5%. Яким буде залишок на поточному рахунку Аліни після здійснення платежу?			
5. Кредитним договором може бути передбачено підвищення процентної ставки за кредитом з 15% до 30% у разі нечасного виконання позичальником зобов'язань зі страхування предмета застави за кредитом. Кредитодавець має повне право встановлювати таку умову. А) Так Б) Ні			
6. Якщо базова ставка UIRD зменшується, то банк зобов'язаний зменшити змінювану процентну ставку за кредитом відповідно до періодичності, зазначеної в кредитному договорі. А) Так Б) Ні			
7. Накопичувальне страхування життя передбачає: А) страхову виплату в разі, якщо застрахована особа доживе до кінця строку договору страхування; Б) страхову виплату в рамках добровільного медичного страхування; В) страхову виплату в рамках страхування від нещасних випадків на виробництві; Г) страхову виплату в рамках добровільного страхування від нещасних випадків.			
8. Застосування свропротоколу в разі настання страхового випадку за автоцивілкою можливе, лише якщо: А) відсутні травмовані люди; Б) усі водії – учасники ДТП мають поліси автоцивілки; В) усі водії – учасники ДТП згодні з тим, хто є винуватцем ДТП; Г) у ДТП постраждало лише два автомобілі.			
9. Основними фінансовими ризиками, на які може наразитися людина, є: А) ризик втрати регулярних надходжень; Б) ризик втрати майна; В) ризик неконтрольованого боргу; Г) ризики, пов'язані з інвестуванням.			
10. Вартість кредиту на будь-які потреби позичальника – фізичної особи без застави може залежати від: А) результатів перевірки кредитної історії; Б) наявності чи відсутності в позичальника інших непогашених кредитів; В) результатів оцінки рівня доходів; Г) усі відповіді правильні.			
Підпис		Файчук О.В.	

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекція – основна форма проведення аудиторних занять у вищому навчальному закладі, вона покликана формувати у студентів основи знань з відповідної наукової галузі, а також визначити напрямок, основний зміст і характер усіх інших видів навчальних занять та самостійної роботи студентів з дисципліни «Основи фінансової грамотності та приватних інвестицій», а також зв'язок з іншими дисциплінами. Основне завдання лекційного заняття – викладання конкретних тем відповідно до програми навчальної дисципліни в логічній послідовності та взаємозв'язку.

Практичні заняття забезпечують закріплення та систематизацію теоретичних знань студентів та набуття ними необхідних навичок з питань управління особистими фінансами, прийняття ефективних фінансових рішень, здійснювати фінансове планування життя.

Самостійна та індивідуальна робота є основним засобом засвоєння матеріалу у вільний від аудиторних занять час на основі вивчення законодавчих актів, навчальної літератури, додаткових джерел, поточної інформації. Окрім того індивідуальні завдання передбачають виконання студентами завдань науково – дослідного, творчого характеру. Ці завдання спрямовані на підвищення рівня підготовки і розвиток індивідуальних творчих здібностей обдарованих студентів.

9. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Контроль набутих знань здійснюється у таких формах: поточного контролю на практичних заняттях (опитування, тестування, виконання ситуаційних завдань), модульного контролю (контрольна робота після вивчення навчального матеріалу, об'єднаного в модуль чи змістовий модуль), підсумкового контролю - ПМК (поточний модульний контроль за підсумками вивченого матеріалу та пишеться іспит).

10. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Оцінювання студента відбувається згідно положенням «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 27.02.2019 р. протокол № 7 з табл. 1.

Таблиця 1

Співвідношення між національними оцінками і рейтингом здобувача вищої освіти

Оцінка національна	Рейтинг здобувача вищої освіти, бали
Відмінно	90-100
Добре	74-89
Задовільно	60-73
Незадовільно	0-59

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Робоча програма дисципліни «Основи фінансової грамотності та приватних інвестицій».

Електронний курс дисципліни «Основи фінансової грамотності та приватних інвестицій»: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3165>

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Campbell John Y. (2006). Household finance. Cambridge: National bureau of economic research, 72 p.
2. Consumer confidence in Ukraine. Reuters URL: [http://www.reuters.com/search?blob=Consumer+confidence+](http://www.reuters.com/search?blob=Consumer+confidence)
3. Kutsiak V. Conceptualizing statistical interpretation of personal incomes in Ukraine // French Journal of Science and Education, Paris. 2014. III/2014.
4. Захарін С.В. (2011) Інвестиційне забезпечення інноваційнотехнологічного розвитку економіки: Монографія. К.: КНУТД, 344 с.
5. Кізіма Т. О. (2010). Фінанси домогосподарств: сучасна парадигма та доміанти розвитку. К. : Знання, 431 с.
6. Екшембиев Р. (2010). Персональные финансы в финансовой системе государства. М. : Магистр, 304 с.
7. Ясинська Н.А. (2015). Управління особистими фінансами. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 352 с.
8. Ха-Юн Чанг (2016). Економіка. Інструкція з використання. К. : Наш формат, 400 с.
9. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua.

Додаткова література

1. Єфременко Т. Фінансова поведінка населення України. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2002. (№2). С. 165–175.
2. Іванов Р. В. Сутність, функції та економічна поведінка домогосподарств. Бізнес. 2018. (№ 2). С. 34–39.
3. Карнаух Ю. В., Барсук Т. В. Вкладання коштів у банківські метали. Zinet.info. URL: http://nauka.zinet.info/1/karnauh_barsuk.php (дата звернення 15.09.2018).
4. Кізіма Т. Стратегії та моделі фінансової поведінки домашніх господарств у сучасних умовах. Світ фінансів. 2009. (№2(19)). С. 88–96.
5. Кізіма Т., Шаманська О. Споживча поведінка домогосподарств: сутність, моделі, вектори оптимізації. Світ фінансів. 2012. (№1). С. 7–16.
6. Кізіма Т.О. Тенденції та перспективи розвитку основних форм заощаджень домогосподарств в Україні. Світ фінансів. 2010. (№ 3). С. 60–72.
7. Кізіма Т.О. Фінанси домогосподарств: сучасна парадигма та доміанти розвитку : монографія. Київ : Знання. 2010. 431 с.
8. Кізіма Т.О. Фінансова поведінка домогосподарств: сутність, класифікація, чинники впливу. Світ фінансів. 2011. (№4). С. 19–26.
9. Ковтун О. А. Проблеми періодизації трансформації фінансової поведінки домогосподарств на ринку фінансових послуг України. Проблеми економіки. 2013. (№3). С. 274–281.
10. Кузик О. В. Особливості впливу економічної політики держави на поведінку вітчизняних домогосподарств. Науковий вісник НЛТУ України. 2013. (Вип. 23.1). С. 274–280.
11. Куриш Н., Куриш Д. Формування фінансової грамотності учнів – інвестиції у майбутнє економіки України. Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. 2016. Вип. 2(17). С. 19–22.
12. Куцяк В.О. Особисті фінанси в умовах розвитку ринкових відносин в Україні : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. Тернопіль, 2015. 220 с.
13. Леонов В. Мотиваційні чинники фінансової поведінки фінансової поведінки населення України: емпіричний аналіз. Український соціум. 2007. (№3). С. 63–76.

14. Лук'янов В. С. Дискусійні аспекти трактування фінансового ринку в сучасних наукових узагальненнях. Економічний часопис-XXI. 2012. (№5–6). URL: <http://soskin.info/ea/2012/5-6/201215.html> (дата звернення 16.08.2018).

15. Методика викладання фінансової грамотності : навч. посіб. / Т. О. Кізима, В. В. Письменний, С. Л. Коваль, Н. І. Карпишин та ін.; за ред. д. е. н., професора Кізими Т. О. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2017. 200 с.

16. Почтарьов С. О. Обізнаність населення у сфері фінансового права. Економічний вісник університету. 2017. (№ 35/1). С. 267–273.

17. Романів В. В., Дорошенко Н. О. Фінансова грамотність населення України. Ефективна економіка. 2018. (№ 11). URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2018/81.pdf (дата звернення 11.09.2018).

18. Сидорчук А. Необхідність формування інвестиційного портфеля домогосподарств. Науковий вісник Ужгородського університету. 2016. Вип. 1 (47). Т. 1. С. 402–404.